

La flama de la caritat

Estimats Germans i Germanes,

Fa 900 anys que els nostres primers pares cistercencs amb llurs comunitats van fer aprovar pel papa Calixt II un text que animés les relacions entre els monestirs, tal com la Regla de sant Benet anima les relacions entre els membres de cada comunitat concreta. Aquest text el van anomenar *Carta caritatis* – *Carta de caritat*, precisament perquè aquest document pogués permetre a la família monàstica naixent de Cîteaux de créixer en la comunió fraterna, i reflectir així en l'Església i en el món la llum divina de l'Amor trinitari.

Durant aquest any es duen a terme moltes iniciatives de celebració i d'estudi per commemorar aquest aniversari, una fita important ja que, de fet, l'aprovació d'aquest document marca el naixement de l'Orde Cistercenc com a Orde monàstic canònicament constituït i organitzat. En els diferents congressos, simposis i encontres commemoratius previstos a tot el món s'aprofundiran molts aspectes de la *Carta caritatis*, i això ens ajudarà certament a ser més conscients de la nostra identitat, del valor del nostre carisma, de l'encàrrec que l'Esperit Sant ens ha confiat i que l'Església ha reconegut i beneït amb l'autoritat que Crist va confiar a Pere.

El punt central

En aquesta Carta de Pentecosta voldria centrar-me sobre un únic punt de la *Carta caritatis*, el punt central, que cal subratllar per tal que nosaltres, cistercencs, i tots els qui d'alguna manera estan implicats amb el nostre carisma, puguem revifar avui la flama que es va encendre fa 900 anys i que, malgrat tantes fragilitats i infidelitats humanes, no ha deixat de cremar a través dels segles. Aquest punt central és la mateixa flama: la caritat.

Els problemes i les dificultats que experimentem per viure avui la nostra vocació són múltiples i no són nous. Però la confrontació constant amb aquests problemes, i també el fet de trobar-nos cada cop més units en el desig i el compromís d'afrontar-los i resoldre'ls, fa sempre més punyent una pregunta essencial: Què és el que ens uneix? Per què caminem plegats? Són tal vegada els problemes, les dificultats i les fragilitats allò que ens uneix? Són només les lleis canòniques, els compromisos que hem assumit amb els nostres vots, allò que ens uneix? O és quelcom més profund?

Aquesta pregunta es torna encara molt més punyent a mesura que ens adonem que sovint tots aquests factors i el compromís d'afrontar-los i viure'ls, no ens uneixen de debò. Molts defugen la comunió entre nosaltres o en les seves comunitats, precisament per no haver d'afrontar els problemes o perquè ja no suporten una fidelitat basada només en les lleis i el compromís assumit amb els vots.

Enmig d'aquesta situació en la qual ens sembla que cada vegada som més pocs els qui volem assumir joiosament una responsabilitat per l'Orde, el seu carisma i la seva vocació i missió, és com si enguany el carter truqués a la nostra porta per lliurar-nos un cop més una carta enviada fa 900 anys. La data del mata-segells ens deixa astorats: 23 de desembre de 1119! L'obrim amb tremolor i amb curiositat i, oh sorpresa!, ens adonem que és una carta d'amor! Ens puguen els colors a la cara, perquè no estem avesats a rebre'n. Llegint-la, ens sorprèn la seva frescor. Fa 900 anys i és tan actual, tan adaptada a nosaltres avui! D'on li ve aquesta novetat permanent? Li ve precisament del fet de posar al centre l'amor, la caritat, i d'ajudar-nos a comprendre com podem afrontar les dificultats i els problemes, però sobretot viure la nostra vocació i missió, a partir d'aquest centre, deixant que irradii sobre el nostre estar junts i sobre les situacions fràgils i difícils que ens toca afrontar.

Una pregunta fonamental

La *Carta caritatis* ens ateny posant-nos alhora una pregunta fonamental: Vivim la nostra vocació a la llum de la caritat? La vivim amb amor? Fem camí junts en la caritat? Estem units per la caritat? Vivim la nostra pertinença a l'Orde com a comunió de caritat?

Quan un enamorat escriu una carta d'amor a la seva enamorada, primer li declara el seu amor, i després demana a la seva estimada que declari el seu amor per ell. Potser no som prou sensibles a això, però ens faria bé llegir els textos fonamentals de la nostra fe i vocació justament com a declaracions d'amor que reclamen el nostre amor. No és tal volta això la Sagrada Escriptura, l'Evangelí? No ho és tal volta la Regla de sant Benet, o les obres dels nostres autors cistercencs? I ho és també la *Carta de caritat* de sant Esteve Harding i dels seus contemporanis. Ens hauríem de sentir veritablement estimats, privilegiats, de tenir un text que des de fa 900 anys es preocupa de fer-nos viure amb plenitud la nostra vocació i que per això estableix i aconsella gestos i moments de comunió de vida i de pregària, de formació, de correcció mútua per purificar-nos constantment de la nostra tendència a deixar refredar el "primer amor", a deixar-nos entebear en la vocació fonamental, la de "no anteposar res a l'amor de Crist" (RB 4,21).

La temptació de la tebiesa

Què és la tebiesa, la que en l'Església de Laodicea disgusta tant el mateix Crist fins a fer-li venir ganes de vomitar (cf. Ap 3,15-16)? Ser tebi, ni fred ni calent, vol dir adaptar-se a la temperatura ambient. La tebior és la temperatura del món. Esdevenir tebis vol dir, en el fons, tornar-nos mundans. És trist veure com sovint ens tornem mundans, conformats al món i a la seva vanitat, en tot allò que, ben al contrari, ens hauria de donar una temperatura diferent fins i tot en la vivència d'allò que és propi de tothom: la pregària, el treball, el descans, les relacions humanes... La tebior és la temptació en la qual caiem més fàcilment perquè el fervor de l'Esperit Sant minva, una mica com es refreda un cafè o s'escalfa una beguda refrescant: de mica en mica, el líquid que no es torna a escalfar o refredar, agafa la temperatura ambient i perdem el gust i el plaer de beure'l.

És una experiència que fem tots. Perdem el fervor, l'entusiasme, la joia de viure la vocació. Perdem el gust d'allò que un cop ens inflamava, el gust, per exemple, de la Paraula de Déu, o de la pregària comunitària, o tal vegada el gust de la vida fraterna, o del nostre servei a la comunitat, a l'Orde i a l'Església. Però aquesta tebiesa no la podem combatre amb termos que mantinguin artificialment el fervor original. No basta *conservar*, cal *alimentar* l'escalfor, la flama que d'una manera directa i constant escalfa la temperatura del cor i de la vida. No és tal vegada aquest el mètode de tota disciplina monàstica, l'objectiu de tot el que la Regla de sant Benet ens aconsella i ens prescriu? La repetició fidel dels gestos i dels moments de comunió amb Déu i amb els germans lluita contra la tebiesa inexorable en què caiem i cap a la qual ens arrossega la fascinació il·lusòria de la mundanitat.

El foc que necessitem i que hem d'alimentar sempre és la caritat, la caritat de Déu que ens és infosa per l'Esperit Sant. Hi ha un himne de Tèrcia que ens fa demanar a l'Esperit: "*flammascat igne caritas* – que la caritat s'inflami amb foc". Per això és important, com ens ensenya la *Carta caritatis*, que ens ajudem a mantenir viva entre nosaltres i en nosaltres la flama de l'amor de Crist.

Sabien que era el Senyor

Com s'esdevé això? Com s'ho va fer Jesús per tornar a encendre en els deixebles l'ardor de la caritat?

Quan meditem els Evangelis de la Resurrecció, hi notem una constant: que la manifestació misteriosa del Senyor abrusa el cor dels deixebles d'amor i de joia. A més de l'escena dels deixebles d'Emmaús en què aquest abrutar-se el cor és descrit explícitament (cf. Lc 24,32), m'agrada contemplar l'escena d'aquell trenc d'alba en què el Senyor ressuscitat es va aparèixer a la platja del llac de Tiberíades. Després de la pesca miraculosa i després que Pere hagués descarregat els 153 peixos grossos de la barca, Jesús convida els deixebles a compartir l'esmorzar que ell mateix els havia preparat. Trobaren, en efecte, "unes brases amb peix coent-s'hi, i pa" (Jn 21,9).

Després d'haver demanat als set deixebles que hi afegissin una mica del peix que havien pescat, Jesús els convida amb tota senzillesa: "Veni a menjar". Joan hi afegeix: "Cap dels deixebles no gosava preguntar-li: 'Qui ets, tu?', perquè sabien que era el Senyor. Jesús s'acostà, prengué el pa i els el donava. Igualment va fer amb el peix" (Jn 21,12-13).

No costa d'imaginar la joia amb què els deixebles, cansats i decebuts, van viure aquell moment de comunió i de compartir. A punta de dia, en el silenci, a la llum daurada del trenc d'alba sobre el llac, el fet d'estar amb Jesús era una experiència total, completa. No podien desitjar altra cosa, imaginar una bellesa i una pau més grans que aquestes. Se sentien estimats, curulls d'amor, perquè Jesús era viu i era amb ells. Per ells, l'amor coincidia amb la presència viva de Crist. I l'experiència d'aquest amor els feia capaços d'estimar, d'estimar l'amor de Jesús, la seva presència, i al caliu d'aquest foc d'amor se sentien plens d'amor per tots i per tot: d'amor entre ells, per cadascun d'ells, d'amor per les seves famílies, pels deixebles absents, i per tota la humanitat. D'amor fins i tot per aquella platja, pels turons i pel mar, pel cel, el sol i l'aire, pels ocells i els peixos, per tot l'univers. Jesús, que els convidava a estar amb ell, a romandre senzillament amb ell, era un foc que abrusava de caritat els seus cors i tota la realitat.

L'amor que renova

Tota la novetat de l'amor cristià no és allò que es fa per Déu o pels altres. La novetat és el lloc d'on irradia l'amor de Déu i del proïsme: la novetat és aquell foc que Crist ha encès per nosaltres, per fer-nos experimentar la bellesa de la seva presència. El peix i el pa que es couen sobre el caliu de les brases enceses per Jesús són símbol de la passió i de la mort, són símbol de l'Eucaristia. El foc de la caritat s'alimenta amb la fusta de la Creu per donar-nos Crist mateix com a menjar i com a beguda, per tal que l'assimilem i el donem.

Sant Agustí recorda que la novetat del "manament nou" donat per Jesús no és tant estimar el proïsme com a si mateix, perquè ja l'Antic Testament ens ho demanava. La novetat del manament nou és que "ens despulla de l'home vell per revestir-nos del nou". Estimar com Crist ens estima és un manament nou perquè és un amor que ens renova (cf. *Tractats sobre l'Evangeli de sant Joan*, 65,1). El manament de Jesús és nou perquè renova el nostre amor amb la flama del seu amor pasqual.

També Pere, tot just després de l'escena a la vora del foc a la platja del llac, comprèn el que pot dir a Jesús: "Ja ho saps que t'estimo!" (cf. Jn 21,15-17) perquè aquesta caritat no és ja quelcom que provingui d'ell mateix, sinó reflex i irradiació de l'amor que sent cremar dintre seu, estant amb Jesús, unint-se a ell.

Una sola cosa amb Crist

La gran novetat és que la caritat s'abranda en nosaltres gràcies a la unió amb Jesucrist.

Els deixebles reunits amb ell a la vora del foc, amb el peix a la brasa i el pa, se senten envaïts per l'escalfor senzilla i alegre de la comunió amb ell. Potser es van recordar en aquell moment d'una paraula que Jesús havia dit d'ell mateix quan els parlava del bon pastor que dona la vida per les ovelles. Deia: "Jo i el Pare som u" (Jn 10,30). Intuïen que aquesta comunió amb el Pare era com una flama que encenia constantment en Jesús un amor sense límits. Després de la seva resurrecció, els deixebles van comprendre que podien dir el mateix d'ells mateixos respecte a ell, i que aquesta era la flama que alimentava també en ells un amor infinit. Déu ens implica tan profundament en l'amor, que ell i cadascú de nosaltres pot dir: "Jo i Crist som u"; i ho podem dir en la consciència eclesial que aquesta comunió amb Jesús ens fa una sola cosa entre nosaltres. També el meu germà, la meva germana, és una sola cosa amb Crist com jo, i res no ens pot unir tan estretament com aquest misteri. L'Església viu de la consciència que tots nosaltres som una sola cosa amb Crist. I pel fet de ser una sola cosa amb el Fill, ho som de manera immediata amb el Pare, en la comunió de l'Esperit: "Aquell dia, coneixereu que jo estic en el meu Pare, i vosaltres en mi, i jo en vosaltres" (Jn 14,20).

La unió amb Crist, experiència irradiant de la seva caritat trinitària, és el principi segur de la nostra fecunditat. Nosaltres, davant els reptes de la vida, de la vocació i de la missió que el Senyor ens encomana, vivim sovint amb la por de no ser-ne capaços, de no reeixir-hi. I encara ens malfiem més que els altres siguin capaços de canviar. Ens oblidem que Déu ens ha fet capaços de la unió amb ell, més encara: que Crist ja ens ha fet una sola cosa amb ell en virtut de la seva mort i de la seva resurrecció, mitjançant la gràcia de la fe, del Baptisme, de l'Eucaristia i de tots els sagraments, fent-nos membres del seu cos, l'Església. La gràcia d'estar units a Crist ho és tot, i ens fa capaços de tot el que Déu vol de nosaltres. La comunió amb Crist és la gràcia que se'ns concedeix sempre i se'ns renova sempre. El qui acull i cultiva aquesta gràcia veu que tot es torna gràcia, fins i tot la tasca més feixuga, fins i tot la prova més pesant.

Herència i compromís

Acollir aquesta gràcia ens permet complir i renovar la nostra vocació, tota vocació. En demanar-nos a la *Carta caritatis* de viure tota la nostra vocació a la llum i amb l'ardor de la caritat, els nostres primers pares cistercencs ens han deixat en herència el secret d'un renovellament sempre possible, alimentat essencialment per la gràcia de ser una sola cosa amb Jesucrist. Quan sentim la necessitat i la urgència d'aquest renovellament, personal i comunitari, haurem de copsar alhora la crida del mateix Crist a deixar-nos abrusar per la flama de la caritat en la comunió amb ell. No hem de dissociar emperò la caritat de la comunió amb Crist que ens uneix al Pare en el do de l'Esperit Sant, perquè només Déu és caritat i només units a ell esdevenim fets "partícps de la naturalesa divina" (2Pe 1,4).

El nostre error més gran és oblidar que Jesús ens ha dit, precisament mentre ens demanava que ens estiméssim els uns als altres, que sense ell no podem fer res (cf. Jn 15,5). Definir la caritat al marge de la unió amb Crist fa que l'amor es torni un projecte nostre, una obra nostra abocada al desastre. No hem de decidir d'estimar sinó d'estar units a Crist que ens fa capaços d'estimar com ell ens ha estimat, d'estimar-nos entre nosaltres i d'estimar tots els qui ens trobem.

Tan sols aquesta caritat que irradia de la comunió amb Crist transforma les nostres vides i les nostres comunitats. Les transforma fent-nos instruments de l'edificació del Regne de Déu, perquè "la caritat edifica" (1Co 8,2). Les transforma amb misericòrdia, perquè la caritat "cobreix una multitud de pecats" (1Pe 4,8), els nostres i els dels altres. Les transforma unificant-les, perquè Crist és el centre unificador de tota la realitat creada. Les transforma fent-nos passar "de la mort a la vida, perquè estimem els germans" (1Jn 3,14). Les transforma canviant la nostra tristesa en una alegria en nosaltres i entre nosaltres més gran que la nostra: l'alegria plena de Crist (cf. Jn 15,11).

Emperò aquesta herència és també un camp que se'ns demana de conrear. Qualsevol herència, perquè es mantingui viva, s'ha de traduir en compromís. Som hereus d'un carisma que ens demana construir espais on habitar, comunitats, de construir junts una família de monestirs, no de museus o de clubs d'individualistes. La *Carta de caritat* ens ensenya a acollir el do de la caritat com una llavor que vol donar molt de fruit. Ens ensenya també a correspondre al fet que la caritat en nosaltres només es pot alimentar de la comunió amb el Senyor ressuscitat.

Com se'ns dona i se'ns demana alhora de conrear la unió amb Jesús que fa brollar en nosaltres i entre nosaltres la seva caritat?

Es podria dir que Crist ens uneix a ell en la mesura en què acceptem i ens esmercem a unir-nos als signes i instruments de la seva presència. La *Carta caritatis*, com la Regla de sant Benet, insisteix alhora perquè ens unim en primer lloc al cos eclesial format pel nostre carisma, que no deixem de banda la pertinença prioritària a la nostra comunitat i a la "comunitat de comunitats" que forma el nostre Orde i tota la Família Cistercenca. Ens ensenya a trobar-nos sovint, a treballar plegats, a corregir-nos mútuament amb misericòrdia, i a tendir sempre vers una comunió de pregària que ens aculli en cada comunitat com si fos la nostra.

Hem d'estar agraïts als nostres pares d'haver-nos enviat aquesta carta d'amor que ens exigeix tot això. Però aquesta carta l'hem de contestar.

Que Déu ens concedeixi de contestar-la amb la carta de la nostra vida, i que aquesta sigui també una carta d'amor!

Fr. Mauro-Giuseppe Lepori OCist
Abat General